

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

24-30 Nisan 2026

Dünya Aşı Haftası

" Aşılar Her Nesilde Korur "

Aşılar, bireyleri ve toplumu bulaşıcı hastalıklardan koruyan, salgınların önlenmesinde etkili olan, sağlık sistemlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayan ve yaşam boyu koruyucu sağlık hizmetlerinin temelini oluşturan en önemli halk sağlığı uygulamalarından biridir (1,2,3). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 1974 yılında başlatılan Genişletilmiş Bağışıklama Programı (GBP), tüm çocukların yaşamı tehdit eden hastalıklara karşı korunmasını hedefleyen en kapsamlı halk sağlığı girişimidir. Programın 50 yılı aşkın süredir uygulanışı ile 150 milyondan fazla hayat kurtarılmıştır (4). Aşılar sayesinde çiçek hastalığı yok edilmiş, poliomiyelit (çocuk felci) hastalığı da yok edilme aşamasına gelmiştir. Günümüzde vahşi poliovirüs sadece iki ülkede (Afganistan ve Pakistan) endemik olarak kalmıştır (5,6). Kızamık ve difterinin neden olduğu komplikasyonlar ve ölümler gelişmiş toplumlarda yok denecek seviyelere inmiştir. Ülkemizde GBP kapsamında 13 hastalığa karşı rutin aşı uygulaması yapılmaktadır. Bu hastalıklar; difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, hepatit B, hepatit A, H. influenza tip b, tüberküloz, kızamık, kızamıkçık, kabakulak, suçiçeği ve pnömokok enfeksiyonlarıdır. GBP ile ülkemizde de aşı ile önlenebilir hastalıklar önemli düzeyde azalmıştır. Ülkemiz 2002 yılında DSÖ tarafından 'Avrupa Bölgesi Polio'dan Arındırılmış Bölge Sertifikası' ile belgelendirilmiş, 2009 yılında ise yenidoğan tetanozu elimine edilmiştir. Kızamık hastalığının bulaştırıcılığı çok yüksek olup korunmanın tek yolu aşılama'dır. Kızamık; körlük, ensefalit, şiddetli ishal, pnömoni, Subakut Sklerozan Panensefalit (SSPE) vb komplikasyonlara, hatta ölüme neden olabilen bir hastalıktır. Ülkemizde kızamık hastalığı aşı kapsayıcılığı 1. doz için 2021 yılında %96,1 iken, 2024 yılında %93,96; 2. Doz için ise 2021 yılında %93,03 iken 2024 yılında %93,56 olarak bildirilmiştir. Bildirilen vaka sayılarına bakılırsa 2022 yılında 103, 2023 yılında 5088, 2024 yılında 1582 ve 2025 yılında ise 219 olduğu görülmektedir (7). 2026 yılı ilk iki ayında ise 130 vaka bildirilmiştir (7). Aşı kapsayıcılığını arttırmak için eksik aşuların tamamlanması, göçmenler gibi risk gruplarının aşılama, aşı tereddütüne yönelik uygun sağlık politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Bugün 30'dan fazla ölümcül veya yeti yitimine neden olan enfeksiyon (kızamık, polio, difteri, boğmaca, HPV, menenjit vb.) aşularla önlenmektedir. Aşılama, bireysel korunmanın ötesinde toplum sağlığı üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Enfeksiyon zincirini kırarak

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

toplum bağışıklığını desteklemekte; sağlık hizmetleri üzerindeki yükü azaltmakta, antibiyotik direncinin kontrolüne katkı sunmakta, iř gücü kaybını önlemekte ve sağlık harcamalarını azaltmaktadır (8,9). Bu kapsamda ülkemiz aşı takvimine prekanseröz genital lezyonlar, rahim ağzı kanseri, penil kanserine karşı Human Papilloma Virüs (HPV) aşısı gibi koruyuculuğu kanıtlanmış olan aşıların da eklenmesi önermekteyiz.

Dünya Aşı Haftası, aşıların her yaştan insanı hastalıklara karşı korumadaki kritik önemine dikkat çekmek amacıyla her yıl **24-30 Nisan** tarihleri arasında küresel çapta kutlanmaktadır. DSÖ, 2026 yılı temasını "**Aşılar Her Nesilde Korur**" (*For every generation, vaccines work*) olarak belirlemiştir (5,6). Bu tema, bağışıklamanın sadece bir çocukluk dönemi müdahalesi olmadığını; bebeklikten ergenlik, gebelik ve yaşlılığa kadar tüm yaşam döngüsü boyunca bireyleri, aileleri ve toplumları koruyan bir "miras" olduğunu vurgulamaktadır (10).

Ülkemizde ve dünyada son yıllarda maalesef aşı ile önlenebilir hastalıkların insidansı ve aşı tereddütü oranı artmaktadır. Bazı bireylerin aşılamayı geciktirmesi, bu konuda kararsız kalması ya da aşıyı reddetmesi halk sağlığı açısından önemli bir risk oluşturmaktadır. Dünya Sağlık rgt aşı tereddüdünü, aşılama hizmetleri mevcut olmasına rağmen aşının kabulünde gecikme yaşanması ya da aşının reddedilmesi durumu olarak tanımlamakta ve bunu küresel bağışıklama hedeflerine ulaşmanın önündeki temel engellerden biri olarak değerlendirmektedir (11,12). Mevcut veriler, aşı tereddüdünün birçok ülkede yaygın bir halk sağlığı sorunu olduğunu göstermektedir. Ülkelerin %90'dan fazlası toplumlarında aşı tereddüdü yaşayan bireyler bulunduğunu bildirmektedir (13). Pakistan'da ebeveynlerin %27,9'unun çocuklarını aşılatmayı reddettiği, Fransa'da ise toplumun yaklaşık üçte birinin aşı güvenliğine kuşkuyla yaklaştığı bildirilmiştir (14). Türkiye'de de bağışıklama programlarına yönelik direnç, 2011–2019 yılları arasında dikkat çekici bir artış göstermiş; bu dönemde aşı reddi bildiren vaka sayısının yaklaşık 183'ten 40.000'in üzerine çıktığı belirtilmiştir (15). Bu durum, toplumsal bağışıklığın zayıflamasına ve aşı ile önlenebilir hastalıkların yeniden görülme riskinin artmasına yol açabilmektedir.

Aşı tereddüdü; bilgi kirliliği, düşük risk algısı, inançlar, sağlık otoritelerine duyulan güven, aşı içeriğine ilişkin kaygılar ve sosyal çevrenin etkisi gibi birçok etmeden etkilenmektedir (16,17). Ayrıca sosyal medya üzerinden yayılan yanlış bilgiler ve dijital ortamda oluşan bilgi kirliliği, bireylerin aşıya yönelik tutumlarını olumsuz etkileyebilmektedir (18,19). Nitel bulgular, aşı tereddüdünün yalnızca bilgi eksikliğine indirgenemeyeceğini ortaya koymaktadır. Bu durumu besleyen başlıca etmenler; dayatma algısı, aşı içeriğine ilişkin belirsizlikler, ocuk sağlığına yönelik endişeler ve komplo teorileridir. Ayrıca, sağlık otoritelerine duyulan güvensizlik ve şeffaflık eksikliğinin aşılara yönelik güveni zayıflattığı;

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

aile içi çatışma, toplumsal damgalanma, baskı ve dışlanma gibi psikososyal sonuçlarla ilişkili olduğu bildirilmektedir (20). Aşı tereddüdünün yalnızca bireysel bilgi düzeyiyle açıklanamayacağı; güven, iletişim, toplumsal deneyim ve kültürel etkilerle şekillenen çok boyutlu bir süreç olduğu görülmektedir.

2030 Bağışıklama Gündemi'nin (IA2030) orta noktasına ulaştığımız 2026 yılında DSÖ tarafından aşı haftasına ait başlıca amaçlar ve hedef kitleler řu şekilde belirtilmiştir (21):

Amaç 1: Bireylerin ve ailelerin yıllar boyunca kendilerini ve diğer insanları korumak için aldıkları kararlar sayesinde aşı uygulamalarının, nesilleri ölümcül hastalıklardan güvenli ve etkili bir şekilde nasıl koruduğunu göstermek. Bu amaçta **hedef kitleyi ebeveynler, bakım verenler ve hane içi karar vericiler** oluşturmaktadır.

Amaç 2: Sağlık çalışanlarını ve toplum liderlerini, aşılar hakkında açık ve şefkatli iletişim kurabilecek beceri ve araçlarla donatmak; böylece tereddüt yaşayan veya soruları olan ailelerin kendilerini bilgilendirilmiş, dinlenmiş ve aşı kararlarında daha güvenli hissetmelerine yardımcı olmak. Bu amaçta **hedef kitleyi sağlık çalışanları ve toplum liderleri** oluşturmaktadır.

Amaç 3: Aşı güvenliği, etkinliği ve etkisinin temelini oluşturan bilimsel kanıtların kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılmasını gclendirmek; böylece bireylerin, ailelerin ve toplumların bilim ve halk sağlığına dayalı en iyi uygulamalar doğrultusunda bilinçli aşı kararları almasını sağlamak. Bu amaçta **hedef kitleyi ebeveynler, bakım verenler, hane içi karar vericiler ve toplum liderleri** oluşturmaktadır.

Amaç 4: Aşılama alanındaki şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürekli yeniliği vurgulayarak güveni pekiştirmek; gelecekteki nesilleri korumak için sürekli yatırım, araştırma ve aşılara eşit erişimin ortak bir sorumluluk olduğunu öne çıkarmak. Bu amaçta **hedef kitleyi hkmetler, bağışçılar ve araştırmacılar** oluşturmaktadır.

DSÖ, 2026 yılı Aşı Haftası amaçlarını, aşıların nesiller boyunca sağladığı korumaya dikkat çekmek üzere belirlemiştir. Aşılar, geçmişten devraldığımız ve geleceğe aktardığımız güçlü bir koruyucu kalkandır. Ancak aşıların ücretsiz ve erişilebilir olması tek başına yeterli değildir; tereddüde neden olan etmenlerin doğru biçimde belirlenmesi ve bunlara kanıtla dayalı yanıtlar verilmesi, aşılara duyulan güvenin yeniden tesis edilmesi için kritik önemdedir.

HASUDER Bulaşıcı Hastalıklar Grubu adına Uzm. Dr. Selen Gürsoy Turan ve HASUDER ocuk, Ergen ve Okul Sağlığı Grubu adına Dr. Öğr. Üyesi zden Erdem tarafından hazırlanmıştır.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Kaynaklar

1. Afzal, S., & Siddiqui, M. (2024). Vaccination across the lifespan: A public health imperative. *Annals of King Edward Medical University*, 30(3), 221–222. <https://doi.org/10.21649/akemu.v30i3.5843>
2. Boccacini, S. (2025). Value of vaccinations: A fundamental public health priority to be fully evaluated. *Vaccines*, 13(5), 479. <https://doi.org/10.3390/vaccines13050479>
3. Orenstein, W. A., & Ahmed, R. (2017). Simply put: Vaccination saves lives. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 114(16), 4031–4033. <https://doi.org/10.1073/pnas.1704507114>
4. Shattock, A. J., et al. *The Lancet*. (2024). Contribution of vaccination to improved survival and health: modelling 50 years of the Expanded Programme on Immunization.
5. **Dünya Sağlık Örgütü (WHO)**. (2026). *Global Immunization Agenda 2030: Mid-point Progress Report*.
6. **Gavi, the Vaccine Alliance**. (2025). *The Impact of Vaccines: Eradication and Control of Infectious Diseases*.
7. Dünya Sağlık Örgütü (WHO). (2026). Erişim adresi: <https://immunizationdata.who.int/global/wiise-detail-page/measles-reported-cases-and-incidence?CODE=TUR&YEAR=>
8. Micoli, F., Bagnoli, F., Rappuoli, R., & Serruto, D. (2021). The role of vaccines in combatting antimicrobial resistance. *Nature Reviews Microbiology*, 19(5), 287–302. <https://doi.org/10.1038/s41579-020-00506-3>
9. Nandi, A., & Shet, A. (2020). Why vaccines matter: Understanding the broader health, economic, and child development benefits of routine vaccination. *Human Vaccines & Immunotherapeutics*, 16(8), 1900–1904. <https://doi.org/10.1080/21645515.2019.1708669>
10. WHO Western Pacific. (2026). Campaign Goals: Expanding immunization across the life course
11. World Health Organization. (2014). Report of the SAGE working group on vaccine hesitancy.
12. World Health Organization. (2024, April 24). Global immunization efforts have saved at least 154 million lives over the past 50 years. <https://www.who.int/news/item/24-04-2024-global-immunization-efforts-have-saved-at-least-154-million-lives-over-the-past-50-years>
13. Lane, S., MacDonald, N. E., Marti, M., & Dumolard, L. (2018). Vaccine hesitancy around the globe: Analysis of three years of WHO/UNICEF Joint Reporting Form data, 2015–2017. *Vaccine*, 36(26), 3861–3867. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2018.03.063>

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

14. Khattak, F. A., Rehman, K., Shahzad, M., Arif, N., Ullah, N., Kibria, Z., Arshad, M., Afaq, S., Ibrahimzai, A. K., & Haq, Z. U. (2021). Prevalence of parental refusal rate and its associated factors in routine immunization by using the WHO Vaccine Hesitancy Tool: A cross-sectional study at district Bannu, KP, Pakistan. *International Journal of Infectious Diseases*, 104, 117–124. <https://doi.org/10.1016/j.ijid.2020.12.029>
15. T.C. Sağlık Bakanlığı. (2019). Türkiye’de bağışıklama hizmetleri ve aşı reddi bildirimleri veri raporu. Halk Sağlığı Genel Mdrlğ.
16. Larson, H. J., de Figueiredo, A., Xiaohong, Z., Schulz, W. S., Verger, P., Johnston, I. G., Cook, A. R., & Jones, N. S. (2016). The state of vaccine confidence 2016: Global insights through a 67-country survey. *EBioMedicine*, 12, 295–301. <https://doi.org/10.1016/j.ebiom.2016.08.042>
17. Luyten, J., Bruyneel, L., & van Hoek, A. J. (2019). Assessing vaccine hesitancy in the UK population using a generalized vaccine hesitancy survey instrument. *Vaccine*, 37(18), 2494–2501. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2019.03.041>
18. Viswanath, K., Lee, E. W., & McCloud, R. F. (2021). Embracing the complexity of addressing vaccine confidence in a time of COVID-19. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 118(15), e2024783118. <https://doi.org/10.1073/pnas.2024783118>
19. Wilson, S. L., & Wiysonge, C. S. (2020). Social media and vaccine hesitancy. *BMJ Global Health*, 5(10), e004206. <https://doi.org/10.1136/bmjgh-2020-004206>
20. Erdem, ., albayram, N., & lmez Yalazı, R. (2025). Aşı tereddd olan bireylerin bağışıklanma hakkındaki grşleri: Niteliksel bir alışma. 9. Uluslararası ve 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri zet Kitabı.
21. World Health Organization (2026). Erişim adresi: <https://www.who.int/campaigns/world-immunization-week/2026/about-the-campaign>